

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 9Co/450/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2112218151
Dátum vydania rozhodnutia: 16. 08. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Eva Behranová
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2016:2112218151.1

Uznesenie

Krajský súd v Trnave, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Evy Behranovej a členov senátu JUDr. Evy Barcajovej a Mgr. Renáty Gavalcovej, v právnej veci žalobkýň: 1. G. U., nar. XX.XX.XXXX, bytom H. XXXX/XX, W., 2. X. T., nar. XX.XX.XXXX, bytom R. X, U., 3. F. W., nar. XX.XX.XXXX, bytom X. XX, U., všetky zastúpené: Advokátskou kanceláriou JUDr. Edit Balážiková s.r.o., so sídlom Jesenského 231/5, Partizánske, IČO: 47 239 948, v mene ktorej koná JUDr. Edita Balážiková, advokátka a konateľka proti žalovanému: Mgr. J. W., nar. XX.XX.XXXX, bytom U. XX/X/X, XXXX B., Rakúsko, zastúpený JUDr. Gabrielom Blehom, advokátom, o určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, na odvolanie žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Trnava č. k. 17C/100/2012-136 zo dňa 14. novembra 2014 takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ruší a vec mu vracia na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie určil, že nehnuteľnosti zapísané na liste vlastníctva č. XXX, vedenom na Okresnom úrade Trnava, katastrálny odbor pre katastrálne územie O. - rodinný dom súpisné č. XXX, stojaci na parcele č. 1235, parcela reg. "C" č. 1235 o výmere 332 m² - zastavané plochy a nádvorcia, parcela reg. "C" č. 1236 o výmere 23 m² - zastavané plochy a nádvorcia, parcela reg. "C" č. 1237 o výmere 345 m² - záhrady a parcela reg. "E" č. 984 /291 o výmere 14 m² - zastavané plochy a nádvorcia, patria do dedičstva po nebohom N. U., nar. XX.XX.XXXX, r.č. XXXXXX/XXX, zomrelom XX.XX.XXXX, naposledy bytom F. XXX/XX, O. a po nebohej F. U., rod. K., nar. XX.XX.XXXX, r.č. XXXXXX/XXX, zomrelej XX.XX.XXXX, naposledy bytom F. XXX/XX, O.. Žalovanému, v konaní zastúpenému opatrovníčkou, vyššou súdnou úradníčkou Okresného súdu Piešťany, uložil povinnosť zaplatiť žalobkyniam k rukám ich právnej zástupkyne, do troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku náhradu trov právneho zastúpenia v sume 936,16 eura a náhradu iných trov konania v sume 132,50 eura. Vecne svoje rozhodnutie odôvodnil zistením, že pôvodní žalobcovia, nebohí N. U. a F. U., vyzvali listom zo dňa 08.03.2012 žalovaného na vrátenie daru. Žalovanému bola výzva riadne doručená, napriek tomu darované nehnuteľnosti v stanovenej lehote nevrátil. Počas súdneho konania došlo k úmrtiu darcov a súd prvej inštancie pokračoval v konaní s ich právnymi nástupkyňami. Mal za preukázané naplnenie skutočností, ktoré viedli k zániku darovacieho vzťahu, a to jednostranný právny úkon adresovaný žalovanému, ktorým darcovia žiadali vrátenie daru, ako aj nevhodné správanie sa žalovaného, spočívajúce v tom, že tento fyzicky napadol darcov, slovné sa dcéram darcov vyhrážal, pričom jednu z nich aj fyzicky napadol, bral darcom peniaze, o darcov sa nestaral, nejavil o nich po obdarovaní žiaden záujem a prestal ich aj navštevovať. Súd prvej inštancie považoval správanie sa žalovaného za správanie hrubo porušujúce dobré mravy dlhodobo, sústavne. Právne svoje rozhodnutie odôvodnil poukazom na ustanovenia § 80 písm. c) zák. č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (v ďalšom texte „O.s.p.“) a § 630 Občianskeho zákonníka. V priebehu konania súd prvej inštancie uznesením zo dňa 16.07.2013, č.k. 17C/100/2012-63 žalovanému ustanovil opatrovníčku na konanie, nakoľko zistil, že žalovaný sa v mieste trvalého bydliska nezdržiava a jeho

pobyt nie je známy. Uznesenie právne odôvodnil ustanovením § 29 ods. 2 O.s.p.. Rozhodnutie o náhrade trov konania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 142 ods. 1 O.s.p..

2. Proti tomuto rozsudku v celom jeho rozsahu podal odvolanie žalovaný. Žiadal, aby odvolací súd zrušil napadnutý rozsudok a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a rozhodnutie. Odvolanie odôvodnil tým, že žalovanému sa postupom súdu prvej inštancie odňala možnosť konať pred súdom a brániť jeho práva, v dôsledku čoho súd prvej inštancie nedostatočne zistil skutkový stav. Napadnutý rozsudok trpí vadou v zmysle § 205 ods. 2 písm. e) O.s.p., keď doteraz zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú tu ďalšie skutočnosti a iné dôkazy, ktoré doteraz neboli uplatnené. Tieto ďalšie skutočnosti a iné dôkazy sa týkajú podmienok konania v zmysle paragrafu 205a ods. 1 písm. a) O.s.p.. Súd prvej inštancie v konaní nezabezpečil účasť žalovaného, a preto nezistil skutkový stav veci. Žalobkyne mali silnú motiváciu na tom, aby sa žalovaný nezúčastnil na pojednávaniach a aby sa o týchto ani nedozvedel, čo aj dosiahli konaním v rozpore s dobrými mravmi. Žalovaný mal eminentný záujem brániť svoje vlastnícke právo a aktívne sa zúčastňovať súdnych pojednávanií. Žalobkyne mali pod kontrolou rodinný dom v O., ktorý vlastnil žalovaný a mali voľný prístup k poštovej schránke, kde doručovateľ odkladá oznámenia o uložení zásielok adresovaných žalovanému. Žalobkyne poznali aj telefonické a pravdepodobne aj e-mailové spojenie na žalovaného. Všetky žalobkyne a žalovaný sa zúčastnili pohrebu otca a dedka účastníkov konania, N. U., kde žalobkyne mohli žalovanému oznámiť, že pred Okresným súdom Trnava prebieha súdne konanie o vrátenie darovaných nehnuteľností. Žalobkyne mu to však neoznámili, lebo mali záujem na tom, aby sa o konaní nedozvedel a aby sa nemohol na súde úspešne brániť. Žalobkyňa v prvom rade mala telefonický kontakt na žalovaného, o čom je dôkaz v súdnom spise na čísle listu 8, kde je prepis ich vzájomnej SMS správy. Telefonický, ešte aj dnes aktuálny kontakt na žalovaného je uvedený aj v odpovedi na lustráciu Sociálnej poisťovne zo dňa 25.08.2014, založený v súdnom spise na čísle listu 112. V čase keď prebiehalo súdne konanie sa žalovaný aktívne zúčastnil na Okresnom súde Piešťany súdneho konania vo veci 2T/39/2012 ako svedok a poškodený a zúčastnil sa aj odvolacieho konania v tejto veci na Krajskom súde v Trnave dňa 19.12.2013. Oba tieto súdy vedeli zabezpečiť predvolanie a účasť žalovaného na pojednávaniach, pričom Okresný súd Trnava to zabezpečiť nevedel? Okrem nerešpektovania niektorých zákonných ustanovení O.s.p., nesprávny a nedôsledný postup Okresného súdu Trnava v predmetnom konaní je v rozpore aj s článkom 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Konštantná judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu v tejto súvislosti uplatňuje zásadu, že prechod vlastníckych práv v neprítomnosti a bez vedomia vlastníka je svojvoľné a nezákonné konanie. Ústava Slovenskej republiky v článku 20 tiež garantuje ochranu vlastníckych práv.

3. Podľa § 470 ods. 1, 2 zák. č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (v ďalšom texte „C.s.p.“) ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Ak sa tento zákon použije na konania začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, nemožno uplatňovať ustanovenia tohto zákona o predbežnom prejednaní vecí, popretí skutkových tvrdení protistrany a sudcovskej koncentrácii konania, ak by boli v neprospech strany.

4. Krajský súd v Trnave postupoval v súlade s citovaným ustanovením § 470 C.s.p., veta prvá a druhá, pričom podmienky účinnosti a náležitosti odvolania posudzoval podľa zák. č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (v ďalšom texte „O.s.p.“), ako procesnej normy platnej a účinnej v čase začatia odvolacieho konania (podania odvolania)..

5. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací predovšetkým zisťoval, či bolo odvolanie žalovaným podané včas. V tejto súvislosti skúmal predovšetkým skutočnosť, či bolo odvolaním napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie doručené žalovanému pričom bolo potrebné vyhodnotiť zistenia súdu prvej inštancie, ktoré viedli k ustanoveniu opatrovnícky žalovanému.

6. Podľa § 29 O.s.p. ak nie je zastúpený ten, kto nemôže pred súdom samostatne konať, súd ustanoví mu opatrovníka, ak je tu nebezpečenstvo z omeškania. Rovnako sa postupuje, ak tak ustanovuje osobitný predpis (ods. 1). Pokiaľ neurobí iné opatrenia, môže súd ustanoviť opatrovníka aj účastníkov, ktorého pobyt nie je známy, ktorému sa nepodarilo doručiť na známu adresu v cudzine alebo ak je doručenie písomnosti v cudzine spojené s ťažko prekonateľnými prekážkami, ktorý je postihnutý duševnou poruchou alebo ktorý nie je schopný zrozumiteľne sa vyjadrovať (ods. 2).

7. V citovanom ustanovení sú zakotvené zákonné dôvody, pri splnení ktorých je možné ustanoviť účastníkovi konania opatrovníka. Z obsahu preskúmaného spisu odvolací súd zistil, že súd prvej inštancie uznesením č.k.17C/100/2012-63 zo dňa 16.07.2013 ustanovil žalovanému opatrovníčku podľa § 29 ods. 2 O.s.p.. Za opatrovníčku ustanovil vyššiu súdnu úradníčku Okresného súdu Piešťany z dôvodu, že pobyt žalovaného nie je známy. V odôvodnení svojho rozhodnutia súd prvej inštancie

nekonkretizuje akým spôsobom zisťoval miesto pobytu žalovaného, neuvádza, z akých skutočností vyvodil, že jeho pobyt nie je známy. Z obsahu preskúmaného spisu vyplýva, že pred ustanovením opatrovníčky súd prvej inštancie vykonal lustráciu žalovaného prostredníctvom Sociálnej poisťovne. V odpovedi na lustráciu (č.l. 38) je uvedené bydlisko žalovaného D. XXXXX, U. X, na túto adresu súd prvej inštancie predvolanie na pojednávanie nedoručoval, ani nepožiadala políciu o prešetrenie, či sa na uvedenej adrese žalovaný zdržiava. Súd prvej inštancie požiadal políciu o doručenie písomností žalovanému na adresu bydliska uvedenom v návrhu na začatie konania (O., F. ul. č. XX), riaditeľ obvodného oddelenia PZ Cífer súdu oznámil, že na uvedenej adrese býva F. U. - stará mama žalovaného a žalovaný sa tam nezdržiava. F. U. pritom uviedla, že o žalovanom nemá žiadne informácie, nevie, kde pracuje. Následne súd prvej inštancie doručoval žalovanému písomností prostredníctvom polície na adresu jeho zamestnávateľa zisteného lustráciou v Sociálnej poisťovni, v žiadosti o doručenie písomností označil žalovaného nesprávnym priezviskom - Mgr. J. J.. Po tom, ako polícia oznámila súdu, že žiadosti o doručenie zásielky nebolo možné vyhovieť, pretože označená firma sa na uvedenej adrese nenachádza, súd prvej inštancie žalovanému ustanovil opatrovníka.

8. Šetrenie, ktoré má predchádzať ustanoveniu opatrovníka účastníkovi, ktorého pobyt nie je známy, musí byť dostatočne dôkladné a aktuálne, aby mohlo byť oporou pre záver, že sú dané dôvody pre jeho ustanovenie. Ustanovenie opatrovníka nemôže byť len formálnym úkonom, ktorý by mal len urýchliť súdne konania prakticky samotným zriadením doručovacieho miesta. Aj neprítomnému účastníkovi konania musí byť zabezpečená ochrana jeho záujmov a základných práv. Funkcia opatrovníka bola vytvorená práve preto, aby hájila záujmy neprítomného, čo predstavuje okrem iného štúdium spisu, podávanie vyjadrení, a vedenie celého sporu za neprítomného tak, ako by takúto povinnosť bol nútený plniť zmluvný zástupca. (Nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. IV. ÚS 450/2009, zo dňa 29. 04. 2009). Zákonné ustanovenia upravujúce možnosť ustanovenia opatrovníka nemôže byť používané len z dôvodu urýchleného vybavenia veci. Neprítomnému účastníkovi súdneho konania musí byť zabezpečená ochrana jeho záujmov a základných práv. Funkcia opatrovníka nebola zákonom stanovená preto, aby uľahčovala činnosť súdu, ale aby boli dôsledne chránené záujmy účastníka, ktorý z dôvodu svojej neprítomnosti nemôže osobne vykonávať svoje práva a povinnosti. Ustanoveniu opatrovníka účastníkovi konania, ktorého pobyt nie je známy, musí vždy predchádzať šetrenie o tom, či sú dané predpoklady pre tento postup. Dôvod, pre ktorý sa účastníkovi opatrovník ustanovuje, musí byť spoľahlivo preukázaný, je teda treba vyčerpať všetky dostupné možnosti na zistenie miesta jeho pobytu. Pojmovým znakom zastúpenia osoby, ktorej pobyt je neznámy opatrovníkom na základe rozhodnutia súdu je to, že vzťah medzi zástupcom a zastúpeným trvá len dovtedy, než sa zistí pobyt zastúpeného a než sa tento dozvie o vedenom konaní. Ak odpadne podmienka neznámeho pobytu účastníka, zastúpenie zaniká. Z toho vyplýva, že ak je účastníkovi konania ustanovený opatrovník, a to v prípade, keď na to neboli splnené podmienky formulované v § 29 ods. 2 O.s.p., ide o prípad, kedy účastníkovi bola nesprávnym postupom súdu v priebehu konania odňatá možnosť konať pred súdom. (nálež Ústavného súdu ČR, sp. zn. II. ÚS 536/2008).

9. Z obsahu preskúmaného spisu je pritom zrejmé, že súd prvej inštancie mal možnosti, ako zistiť pobyt žalovaného. Odvolací súd dáva za pravdu žalovanému, že z listín založených v spise (prepis sms komunikácie na č.l. 8, resp. neskôr z ďalšej lustrácie na č. I.112) bolo možné zistiť prinajmenšom telefónne čísla žalovaného. Súdu prvej inštancie nebránila žiadna prekážka v možnosti telefonicky kontaktovať žalovaného a takto zistiť (resp. aspoň sa pokúsiť zistiť) miesto jeho pobytu, resp adresu na doručovanie. Dôvody na aplikáciu § 29 ods. 2 O.s.p. a ustanovenie opatrovníčky z obsahu spisu nevyplývajú a odvolací súd je názoru, že neboli dané. Jednalo sa tak o svojvoľný úkon súdu, ktorému nemožno priznať právne účinky, a teda ani doručenie napadnutého rozsudku opatrovníčke žalovaného nie je účinné. Nakoľko napadnutý rozsudok nebol doručený žalobcovi ani osobne, je možné vyvodiť len ten záver, že žalovanému rozsudok doručený nebol žiadnym procesne relevantným spôsobom.

10. Podľa § 204 ods. 1 O.s.p. odvolanie sa podáva do 15 dní od doručenia rozhodnutia na súde, proti rozhodnutiu ktorého smeruje.

11. Z uvedených skutočností vyplýva, že odvolacia lehota žalovanému, ktorému napadnutý rozsudok nebol doručený ani nezačala plynúť, v dôsledku čoho je na mieste konštatovanie, že odvolanie bolo žalovaným podané včas - pred uplynutím odvolacej lehoty.

12. Žalovaný vo svojom odvolaní predovšetkým namietal, že mu súd prvej inštancie svojím postupom odňal možnosť konať pred súdom, pričom mu ani nebol doručený rozsudok.

13. Podľa § 389 ods. 1 písm. b) C.s.p. odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zruší, len ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva, v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, ak tento nedostatok nie je možné napraviť v konaní pred odvolacím súdom.

14. Odvolací súd s poukazom na zistené skutočnosti a vyššie citované ústavné nálezy dáva žalovanému za pravdu a konštatuje, že súd prvej inštancie vo veci nesprávne, nedôsledne a len formálne vo veci postupoval, keď žalovanému ustanovil opatrovníčku bez toho, aby dôsledne zisťoval danosť dôvodov v zmysle § 29 ods. 2 O.s.p.. Z preskúmaného spisu navyše nevyplývajú žiadne úkony, ktoré by opatrovníčka (v záujme hájenia práv žalovaného) vykonala. Žalovanému tým bolo znemožnené, aby v konaní uskutočňoval patriace mu procesné práva, v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Uvedený nedostatok v konaní pred odvolacím súdom nie je možné napraviť, čím je naplnený zákonný dôvod na zrušenie napadnutého rozsudku v zmysle citovaného ustanovenia § 389 ods. 1 písm. b) C.s.p. a vrátenie veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie v zmysle § 391 ods. 1 C.s.p..

15. Účinnosťou zák. č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok zanikol inštitút opatrovníka ustanoveného podľa predchádzajúcej procesnej normy - § 29 ods. 2 O.s.p., pričom sa bude striktne uplatňovať zásada zodpovednosti strany za správnosť údajov zapísaných vo verejných registroch s poukazom na postup pri doručovaní v zmysle § 105 a 106 C.s.p.. Teda, inak povedané, samotné strany v konaní sú zodpovedné za to, že im písomnosť nemožno doručiť na adrese, ktorá je evidovaná v registri obyvateľov Slovenskej republiky.

16. V ďalšom konaní súd prvej inštancie doručí žalovanému žalobu podľa § 167 C.s.p. spolu s výzvou na vyjadrenie a ďalej bude postupovať v súlade s príslušnými ustanoveniami (najmä druhej časti) C.s.p. tak, aby boli zachované procesné práva strán, pričom bude procesným postupom podľa C.s.p. zisťovať skutkový stav, na základe ktorého rozhodne (§ 215 C.s.p.). Pred rozhodnutím neopomenie umožniť stranám, aby zhrnuli svoje návrhy, vyjadrili sa k dokazovaniu a k právnej stránke veci.

17. O náhrade trov rozhodne súd prvej inštancie v novom rozhodnutí o veci (§ 396 ods. 3 C.s.p.)

18. Senát odvolacieho súdu toto rozhodnutie vydal pomerom hlasov 3:0 (§ 393 ods. 2 posledná veta C.s.p.).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 420 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 C.s.p.).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 C.s.p.).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 C.s.p.).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 C.s.p.).